

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2023. december 14.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – A 6. cikk (1) bekezdése és a 7. cikk (1) bekezdése – A kikötés tisztességtelen jellege megállapításának hatásai – Devizaalapú jelzáloghitel-szerződés, amely az átváltási árfolyamra vonatkozó tisztességtelen kikötéseket tartalmaz – E szerződés semmissége – Visszatérítési igények – Elévülési idő”

A C-28/22. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) a Bírósághoz 2022. január 12-én érkezett, 2021. november 19-i határozatával terjesztett elő a

TL,

WE

és

a **Getin Noble Bank S. A. felszámolóbiztosa, korábban Getin Noble Bank S. A.**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: O. Spineanu-Matei tanácselnök, S. Rodin (előadó) és L. S. Rossi bírák,

főtanácsnok: A. M. Collins,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– WE és TL képviseletében M. Woźniak radca prawny,

* Az eljárás nyelve: lengyel.

- a Getin Noble Bank S. A. felszámolóbiztosza, korábban Getin Noble Bank S. A. képviselőjében kezdetben: Ł. Hejmej, M. Przygodzka és A. Szcześniak adwokaci, később: M. Pugowski aplikant radcowski, valamint J. Szewczak és Ł. Żak adwokaci,
- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna és S. Żyrek, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében N. Ruiz García és A. Szmytkowska, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a TL és a WE, valamint a Getin Noble Bank S. A. felszámolóbiztosza, korábban a Getin Noble Bank S. A. között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya a Getin Noble Bank S. A. részére olyan jelzáloghitel-szerződés címén kifizetett összegek visszafizetése, amelyet azzal az indokkal semmisítettek meg, hogy az tisztességtelen kikötéseket tartalmaz.

A jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv tizedik preambulumbekkezdése kimondja:
„mivel a fogyasztók hatékonyabb védelme a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes jogszabályok elfogadásával érhető el; [...]”
- 4 Ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének szövege az alábbi:
„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”
- 5 Az említett irányelv 7. cikkének (1) bekezdése előírja:
„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

A lengyel jog

- 6 Az 1964. április 23-i ustawa – Kodeks cywilnynek (a polgári törvénykönyvről szóló törvény; Dz. U. 1964., 16. szám, 93. tétel, a továbbiakban: polgári törvénykönyv) az alapjogvitára alkalmazandó változata szerinti 117. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. § Az e törvényben meghatározott kivételekkel a vagyoni követelések elévülnek.

2. § Ezen elévülési idő lejártát követően az a személy, akivel szemben a követelés fennáll, mentesül e követelés teljesítése alól, kivéve, ha lemond az elévülési kifogás érvényesítéséről. Az elévülési kifogásról a határidő letelte előtti lemondás azonban érvénytelen.

2¹. § Az elévülési idő lejártát követően a fogyasztóval szemben fennálló követelés nem érvényesíthető.”

- 7 E törvénykönyv 117¹. cikke a következőket írja elő:

„1. § Kivételes esetben a bíróság a felek érdekeinek mérlegelését követően figyelmen kívül hagyhatja a fogyasztóval szembeni követelés elévülési idejének lejártát, ha ezt a méltányosság szempontjai megkövetelik.

2. § Az 1. §-ban említett lehetőséggel élve a bíróságnak különösen a következőket kell mérlegelnie:

1) az elévülési idő hossza;

2) az elévülési idő lejártától a követelés érvényesítéséig terjedő időtartam;

3) a körülmények jellege, amelyek miatt a jogosult nem érvényesítette követelését, beleértve a kötelezett magatartásának arra gyakorolt hatását, hogy a jogosult késlekedett követelésének érvényesítésével.”

- 8 Az említett törvénykönyv 2018. július 8-ig hatályos változatának 118. cikke a következőképpen szól:

„Különös szabály eltérő rendelkezése hiányában az elévülési idő tíz év, időszakos szolgáltatásokra vonatkozó követelések és gazdasági tevékenység gyakorlásával összefüggő követelések esetében pedig három év.”

- 9 Ugyanezen törvénykönyv 2018. július 8. óta hatályos változatának 118. cikke kimondja:

„Különös szabály eltérő rendelkezése hiányában az elévülési idő hat év, időszakos szolgáltatásokra vonatkozó követelések és gazdasági tevékenység gyakorlásával összefüggő követelések esetében pedig három év. Ugyanakkor az elévülési idő a naptári év utolsó napján jár le, kivéve, ha az elévülési idő kevesebb, mint két év.”

- 10 A polgári törvénykönyv 120. cikkének 1. §-a értelmében:

„Az elévülési idő azon a napon kezdődik, amelyen a követelés esedékessé vált. Amennyiben a követelés esedékessége meghatározott cselekmény jogosult általi elvégzésétől függ, a határidő azon a napon

kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált volna, ha a jogosult a lehető leghamarabb elvégzi a cselekményt.”

11 E törvénykönyv 355. §-ának szövege a következő:

„1. § Az adósnak a hasonló jellegű viszonyokban úgy kell eljárnia, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható (gondossági kötelezettség).

2. § Az adós gazdasági tevékenysége során tanúsított kellő gondosságát e tevékenység szakmai jellegének figyelembevételével kell meghatározni.”

12 Az említett törvénykönyv 385¹. cikke így rendelkezik:

„1. § A fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezései nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ha azok a fogyasztó jogait és kötelezettségeit a jó erkölcsbe ütköző és a fogyasztó érdekeit súlyosan sértő módon állapítják meg (jogellenes szerződési feltételek). Ez nem vonatkozik a felek főszoigáltatásaira – különösen az árra vagy a díjazásra – vonatkozó rendelkezésekre, ha azok egyértelműen vannak megfogalmazva.

2. § Ha az 1. § alapján a szerződés valamely rendelkezése nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés többi része továbbra is köti a feleket.

3. § Egyedileg meg nem tárgyaltnak minősülnek azok a szerződési rendelkezések, amelyek tartalmára a fogyasztó nem volt tényleges befolyással. Ez különösen olyan szerződéses rendelkezésekre vonatkozik, amelyek a másik szerződő fél által a fogyasztónak javasolt szerződésmintából származnak.

4. § Annak bizonyítása, hogy valamely rendelkezést egyedileg megtárgyaltak, az erre hivatkozó felet terheli.”

13 Ugyanezen törvénykönyv 405. cikke a következőket írja elő:

„Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles az előnyt természetben visszaszolgáltatni, ha ez nem lehetséges, annak értékét kell megtéríteni.”

14 A polgári törvénykönyv 410. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. § Az előző cikkek rendelkezései különösen a jogalap nélküli szolgáltatásra alkalmazandóak.

2. § Jogalap nélküli a szolgáltatás, ha az azt teljesítő személy arra egyáltalán, vagy azon személy tekintetében nem volt köteles, akinek a részére teljesített, vagy ha nyújtásának oka megszűnt, vagy ha a szolgáltatással elérni kívánt célt nem érték el, vagy a szolgáltatási kötelezettséget keletkeztető jogügylet érvénytelen volt, és a szolgáltatást követően sem lett érvényes.”

15 E törvénykönyv 455. cikke értelmében:

„Amennyiben a szolgáltatás teljesítésére rendelkezésre álló határidő nincs meghatározva, és az a kötelem természetéből sem állapítható meg, a kötelezettséget az adós teljesítésre való felszólítását követően haladéktalanul teljesíteni kell.”

16 Az említett törvénykönyv 481. cikkének 1. §-a kimondja:

„A hitelező, az adós fizetési késedelme esetén, anélkül hogy igazolnia kellene kárát, a késedelem időtartamára késedelmi kamatokat követelhet abban az esetben is, ha a késedelem olyan körülményekre vezethető vissza, amelyekért az adós nem felelős.”

17 Ugyanezen törvénykönyv 496. cikke a következőket írja elő:

„Ha az elállás következtében a feleknek vissza kell téríteniük a kölcsönös szolgáltatásokat, mindkét felet visszatartási jog illeti meg mindaddig, amíg a másik fél nem ajánlja fel a kapott szolgáltatás visszatérítését, vagy nem biztosítja a visszatérítés iránti követelést.”

18 A polgári törvénykönyv 497. cikkének szövege a következő:

„Az előző cikk rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a visszterhes szerződés felmondása vagy érvénytelensége esetén.”

19 A 2018. április 13-i ustawa – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (a polgári törvénykönyvről szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló törvény; Dz. U., 2018. sz., 1104. sz.) 5. cikkének (1), (3) és (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) [A polgári törvénykönyv] hatálybalépése előtt keletkezett és ebben az időpontban még el nem évült követelésekre az e törvény hatálybalépésétől az 1. cikkben módosított törvény jelen törvénnyel módosított rendelkezéseit kell alkalmazni.

[...]

(3) A fogyasztónak [polgári törvénykönyv] hatálybalépése előtt keletkezett és ebben az időpontban még el nem évült olyan követeléseire, amelyek elévülési idejét [a polgári törvénykönyv] 118. cikke és 125. cikkének 1. §-a határozza meg, az 1. cikkben módosított törvény eddig hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni.

(4) A fogyasztóval szemben fennálló olyan elévült követelésekre, amelyekre vonatkozóan e törvény hatálybalépésének időpontjáig az elévülési kifogást nem érvényesítettek, ettől az időponttól kezdődően az elévülésnek [a polgári törvénykönyvben] meghatározott, jelen törvénnyel módosított következményei érvényesülnek.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

20 2007. szeptember 7-én TL és WE lengyel zlotyban nyilvántartott és svájci frankhoz kötött jelzáloghitel-szerződést (a továbbiakban: kölcsönszerződés) kötött egy bankkal, amelynek jogutódja a Getin Noble Bank.

21 E szerződés értelmében a lengyel zlotyban felhasznált kölcsön összegét svájci frankban kifejezett összegre váltották át. Az átváltás céljából a bank ez utóbbi pénznemnek az árfolyamtablázatában megállapított vételi árfolyamát alkalmazta (a továbbiakban: az átváltásra vonatkozó kikötések). TL és WE köteles volt a havi törlesztőrészletet a svájci frankban kifejezett havi törlesztőrészletnek megfelelő összegben, lengyel zlotyban megfizetni.

- 22 2017. július 27-én TL és WE panaszt nyújtott be a Getin Noble Bankhoz, amelyben azt állították, hogy az átváltásra vonatkozó kikötések tisztességtelenek, és azt kérték e banktól, hogy fizesse vissza számukra azokat a havi törlesztőrészleteket, amelyeket e kikötések alapján már megfizettek a Getin Noble Bank részére.
- 23 2017. szeptember 28-án TL és WE keresetet indított egyrészt arra hivatkozva, hogy az átváltásra vonatkozó kikötések jogellenesek, másrészt pedig, hogy a kölcsönszerződés semmis. Az eljárás során az eljáró bíróság arról tájékoztatta TL-t és WE-t, hogy amennyiben e kikötések jogellenesnek minősülnek, e szerződést semmisnek kell nyilvánítani. Az alapeljárás felpereseit arról is tájékoztatták, hogy ebben az esetben a bank felhívását követően haladéktalanul vissza kell fizetniük a kölcsön tőkeösszegét, és hogy a bank magasabb összegek megfizetését követelheti tőlük. A 2021. november 12-én tartott tárgyaláson TL és WE megerősítette azon szándékát, hogy nem váltja fel az említett kikötéseket, és nem tartja hatályban az említett szerződést.
- 24 Egy 2021. november 19-i közbenső ítélettel, amely nem jogerős, a kölcsönszerződést semmisnek nyilvánították.
- 25 2021. július 9-én TL és WE nyilatkozatot kapott a Getin Noble Banktól, amely szerint e bank mindaddig gyakorolja a TL-nek és a WE-nek esetlegesen megillető szolgáltatásokra vonatkozó visszatartási jogát, amíg a felperesek fel nem ajánlják fel az általa nyújtott szolgáltatások – azaz a kölcsönszerződés alapján a bank által a rendelkezésükre bocsátott kölcsönösszeg – visszatérítését, vagy nem biztosítják az ezen összeg visszatérítése iránti követelést.
- 26 A Getin Noble Bank visszatartási kifogást terjesztett elő, amelyet az alapeljárás felpereseivel szemben a kölcsönszerződés teljesítése keretében részükre folyósított összegek behajtása érdekében rendelkezésére álló visszatérítés iránti keresetre alapított. Mindazonáltal e kifogás érvényesíthetősége attól függ, hogy e kereset elévült-e.
- 27 TL és WE azt állítja, hogy a Getin Noble Bank követeléseinek elévülési ideje azon a napon kezdődött, amikor a Getin Noble Bank megkapta a jelen ítélet 22. pontjában említett panaszt, vagy amikor az ezen ítélet 23. pontjában említett keresetet közölték vele. Az alapeljárás felperesei szerint mivel e két esemény 2017-ben történt, e követelések 2020-ban elévültek.
- 28 A Getin Noble Bank azt állítja, hogy a követeléseinek elévülési ideje még nem kezdődött meg. E bank szerint ez a határidő attól az időponttól kezdődik, amikor az átváltásra vonatkozó kikötések alkalmazhatóságával és a kölcsönszerződés érvényességével kapcsolatos jogvitát illetően a bíróság jogerős határozatot hozott.
- 29 A kérdést előterjesztő bíróság, a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) arról tájékoztatja a Bíróságot, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) 2021. május 7-i határozata szerint először is a tisztességtelen kikötés kezdettől fogva nem a törvény erejénél fogva vált ki joghatásokat, másodsor pedig a fogyasztó észszerű határidőn belül dönthet úgy, hogy mind a bírósági, mind pedig a peren kívüli eljárásban megadja-e az e kikötéshez való hozzájárulását, feltéve, hogy teljes körű tájékoztatást kapott azokról a jogkövetkezményekről, amelyek az említett kikötés végleges hatálytalanságából eredhetnek, ideértve a szóban forgó szerződés esetleges későbbi megsemmisítésére vonatkozó következményeket is. Ha a megfelelően tájékozott fogyasztó megtagadja az érintett tisztességtelen kikötéshez való hozzájárulását, e kikötést megfosztanak joghatásaitól.

- 30 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az ilyen értelmezés azzal a hatással jár, hogy attól az időponttól kezdve, amikor az érintett fogyasztó úgy dönt, hogy nem adja hozzájárulását az ilyen feltételhez – amely kikötés nélkül a szóban forgó szerződés nem maradhat fenn –, vagy ezen észszerű határidő lejártának időpontjától a szerződés véglegesen semmissé válik, vagy ha teljesülnek a feltételei a diszpozitív szabályozás alkalmazásával történő fenntartásának, e szabályozás formájában visszamenőlegesen lép hatályba.
- 31 E tekintetben e bíróság úgy véli, hogy ezen értelmezés alkalmazása bizonyos problémákat vet fel. E tekintetben azonkívül, hogy az érintett fogyasztó köteles kinyilvánítani a szóban forgó tisztességtelen kikötések vitatására és bírósági eljárás megindítására irányuló szándékát, az említett értelmezésből nem tűnik ki egyértelműen, hogy az elévülési idők mely időpontban kezdődnek. Amennyiben az említett bíróság úgy véli, hogy e határidők a lengyel jog általános rendelkezéseiben találhatóak, felmerül a kérdés, hogy e rendelkezések összeegyeztethetők-e a 93/13 irányelvvel.
- 32 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy pontosítani kell a 2021. április 29-i Bank BPH ítélet (C-19/20, EU:C:2021:341) hatályát. E tekintetben e bíróság annak tisztázását kéri a Bíróságtól, hogy az a kötelezettség, hogy a fogyasztót tájékoztatni kell a tisztességtelen szerződési feltételek hatálytalanságának hatásairól, befolyásolhatja-e az e szerződés semmisségét követően előterjesztett, visszatérítés iránti kérelmeket. A kérdést előterjesztő bíróság szerint úgy tűnik, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása nem csupán azt jelenti, hogy ez a feltétel nem köti a fogyasztót, hanem azt is, hogy a fogyasztó olyan visszatérítéshez való joggal rendelkezik, amelynek terjedelme nem függhet további nyilatkozatoktól.
- 33 A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv hatással van-e az elévülési időkre vonatkozó lengyel jogi szabályokra. E tekintetben e bíróság rámutat arra, hogy a lengyel jogban egyrészt a jogalap nélkül kifizetett összeg visszatérítésére vonatkozó kötelezettség akkor válik esedékessé, ha azt nem teljesítik haladéktalanul azt követően, hogy az érintett szolgáltatás kötelezettjét felszólították a szolgáltatás teljesítésére, másrészt pedig, ha valamely követelés esedékessége a jogosult valamely konkrét cselekményétől függ, az elévülési idő azon a napon kezdődik, amikor a követelés esedékessé válik, ha a jogosult e cselekményt a lehető legrövidebb időn belül megtette volna. Az említett bíróság pontosítja, hogy ezt úgy kell értelmezni, hogy az ilyen cselekmény elévülési ideje olyan időpontban kezdődik, amely nincs szigorúan meghatározva, de amelyet a jogalap nélküli szolgáltatásnyújtás időpontjától számított időmúlás határoz meg, lehetővé téve először is a szolgáltatást nyújtó személy számára, hogy a címzettet a szolgáltatás visszatérítésére szólítsa fel, másodszor e személy számára, hogy e felhívásról tájékoztassa e címzettet, harmadszor pedig, hogy az említett szolgáltatást „haladéktalanul” visszafizesse.
- 34 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal e szabályoknak a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) által alkalmazott értelmezése. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy ezen értelmezésnek megfelelően a jogalap nélkül kifizetett összeg visszakövetelése iránti igény elévülési ideje, amellyel az eladó vagy szolgáltató a szerződés valamely kikötésének tisztességtelen jellegéhez kapcsolódó érvénytelensége miatt rendelkezik, csak azt követően kezdődhet meg, hogy az érintett szerződés véglegesen hatálytalanná vált. Márpedig e szerződés hatálytalansága felfüggesztett, amíg az érintett fogyasztó azt meg nem szünteti, amit bármikor megtehetne, vagy úgy, hogy elfogadja, hogy e kikötés rá nézve kötelező, vagy pedig úgy, hogy elutasítja azt. A jogalap nélkül fizetett összeg visszatérítése iránti kereset elévülési idejét illetően ez utóbbi bíróság pontosítja, hogy e

határidő nem kezdődhet meg azt megelőzően, hogy az említett fogyasztó tudomást szerzett volna az említett feltétel tisztességtelen jellegéről, vagy arról észszerűen tudomást kellett volna szereznie.

- 35 A kérdést előterjesztő bíróság szerint, bár az eladót vagy szolgáltatót a jogalap nélkül fizetett összeg visszakövetelése iránt megillető igény elévülési idejének kezdete a fogyasztó aktív magatartásától függ, az eladó vagy szolgáltató mentesülhet a valamely szerződésben szereplő tisztességtelen feltételekkel kapcsolatos felelősség alól, feltéve hogy a fogyasztó semmit nem tesz e szerződés megtámadása és jogainak érvényesítése érdekében. E bíróság véleménye szerint ez az értelmezés ellentétesnek tűnik a 93/13 irányelvvel, mivel az eladót vagy szolgáltatót, aki tudja, hogy a fogyasztó elveszítheti követelését annak elévülése miatt, ez nem tántorítaná el attól, hogy a szerződésekbe tisztességtelen feltételeket foglaljon, és egyébiránt ezekben nem csupán ilyen feltételeket próbálna alkalmazni, hanem e szerződések végrehajtását is folytatni kívánná, kihasználva azt, hogy a fogyasztó nem feltétlenül ismeri a jogait, és nincs is azok tudatában.
- 36 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy összeegyeztethetők-e a 93/13 irányelvvel a fogyasztóval szemben támasztott azon további követelmények, amelyek ahhoz kapcsolódnak, hogy a fogyasztónak az egyértelműen meghatározott kérelmeken kívül olyan nyilatkozatot kell tennie, amely szerint tisztában van a szóban forgó tisztességtelen szerződési feltételek vitatásának következményeivel. Ha azonban a fogyasztó visszatérítés iránti peren kívüli kérelmet nyújt be, az az eladó vagy szolgáltató, akihez ilyen kérelmet intéztek, nem lehet biztos abban, hogy e fogyasztót az uniós jog által előírt módon, megfelelően tájékoztatták az érintett szerződés érvénytelenné nyilvánításának következményeiről. Úgy tűnik, hogy e bíróság úgy véli, hogy az ilyen megállapításból az következik, hogy a fogyasztó a panason túlmenően köteles további nyilatkozatokat tenni, sőt, e panaszt bírósági eljárás keretében történő felülvizsgálatát kezdeményezni.
- 37 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a bírósági eljárás során az ilyen nyilatkozat hiánya helyettesíthető az eljáró bíróság azon kötelezettségének tiszteletben tartásával, hogy tájékoztassa az érintett fogyasztót ezekről a következményekről, és a fogyasztó visszatérítés iránti kérelmének fenntartásával.
- 38 E bíróság szerint azt a következtetést, amelyre a Bíróság a 2021. április 29-i Bank BPH ítéletben (C-19/20, EU:C:2021:341) jutott, és amely szerint az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltételének tisztességtelen jellegét megállapító nemzeti bíróság köteles tájékoztatni a fogyasztót e szerződés semmissé nyilvánításának következményeiről, függetlenül attól, hogy e fogyasztót jogi képviselő képviseli-e, az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben szóban forgóhoz hasonló tényállásokra kell fenntartani, vagyis akkor, ha e nemzeti bíróság hivatalból vizsgálta az említett szerződés érvényességét. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy e következtetés tág értelmezése nem felel meg a fogyasztóvédelmi rendszernek, amely azon az elven alapul, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó védelemben részesül, anélkül azonban, hogy „a fogyasztó ismeretének külön vizsgálatát megkövetelné annak megállapításához, hogy nyilatkozata az előírt hatásokat váltotta ki”.
- 39 Ezenkívül a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) által elfogadott értelmezés azzal a hatással is jár, hogy az eladó vagy szolgáltató csak abban az időpontban esik késedelembe a teljesítéssel, amikor a szerződés tisztességtelen feltételek miatti érvénytelenségét megállapító ítélet jogerőssé válik, ami kizárja az érintett fogyasztónak a visszatérítés iránti kérelem benyújtásának időpontja és ezen ítélet jogerőre emelkedésének időpontja közötti időszakra számított kamatokhoz való jogát. Ez a 93/13 irányelv megsértésével arra ösztönözné az eladókat vagy szolgáltatókat, hogy

rendszeresen utasítsák el az ilyen kérelmeket, figyelembe véve egyrészt azt, hogy egyes fogyasztók lemondanak arról, hogy jogukat bíróság előtt érvényesítsék, másrészt pedig azt, hogy még ha egyes fogyasztók keresetet indítanak is, az érintett eladók vagy szolgáltatók nem lennének kitéve a késedelmes fizetés gyakorlati következményeinek.

- 40 A kérdést előterjesztő bíróság arra is keresi a választ, hogy az, hogy valamely szerződés véglegesen nem kötelező jellegét attól teszik függővé, hogy a bíróság jogerősen dönti-e el az e szerződés feltételeinek tisztességtelen jellegére vonatkozó jogvitát, nem vezetne-e az érintett fogyasztó helyzetének olyan jelentős gyengüléséhez, amely veszélyeztetheti a 93/13 irányelv célkitűzéseinek megvalósítását.
- 41 Feltételezve, hogy a 93/13 irányelvvel nem ellentétes az, hogy a szerződés semmisségének következményei csak azt követően állnak be, hogy az érintett fogyasztó kijelentette, hogy teljeskörűen tájékoztatták az e semmisségből eredő joghatásokról, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy ezen irányelv megköveteli-e, hogy az az eladó vagy szolgáltató, akihez visszatérítés iránti kérelmet nyújtanak be, köteles saját kezdeményezésére megvizsgálni, hogy az érintett fogyasztó tudatában van-e e joghatásoknak.
- 42 E tekintetben e bíróság megjegyzi, hogy a lengyel jogban az eladónak vagy szolgáltatónak a szerződés hatálytalanságából eredő követelése elévülési idejének kezdete attól az időponttól függ, amikor az eladó vagy szolgáltató felhívhatta volna az érintett fogyasztót a szóban forgó szolgáltatás visszatérítésére. Álláspontja szerint, noha elfogadott, hogy a tisztességtelen szerződési feltételek egyoldalú hatálytalansága akadályát képezi az ilyen felhívásnak, felmerül a kérdés, hogy az eladónak vagy szolgáltatónak kell-e megvizsgálnia a fogyasztó által neki címzett, végrehajtásra való felhívás tényleges érvényesülését, többek között azzal, hogy magyarázatot nyújt számára a szerződés semmissége esetén fennálló kölcsönös jogokra és kötelezettségekre vonatkozóan.
- 43 Abban az esetben, ha az eladónak vagy szolgáltatónak a szerződés hatálytalanságához kapcsolódó követelése elévülési idejének kezdetét az érintett fogyasztó visszatérítés iránti kérelmének ezen eladó vagy szolgáltató általi kézhezvételét követő bármely eseménytől, vagy a szóban forgó szerződési feltételek hatályának vagy jogszerűségének bármilyen vitásától lehetne függővé tenni, az említett bíróság felveti az ilyen megoldás 93/13 irányelvvel való összeegyeztethetőségének kérdését, figyelemmel arra, hogy a lengyel jogban e határidő csak akkor kezdődik, amikor a szerződést véglegesen megsemmisítették.
- 44 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e a 93/13 irányelvvel az a helyzet, amelyben a fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval szemben benyújtott visszatérítés iránti kérelmek az érintett eladó vagy szolgáltató visszatérítés iránti követeléseinek elévülésétől függetlenül elévülnek, tekintettel arra, hogy ez ahhoz vezethet, hogy e kérelmek azelőtt évülnek el, hogy ezen eladó vagy szolgáltató az e fogyasztónak nyújtott valamennyi szolgáltatás tekintetében érvényesítené a visszatartáshoz való jogát. Ebben az esetben a fogyasztó által nyújtott szolgáltatások eladó vagy szolgáltató általi részleges visszatérítésének az a feltétele, hogy a fogyasztó az ezen eladó vagy szolgáltató által a részére nyújtott valamennyi szolgáltatást visszatérítse.
- 45 E bíróság arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv értelmében elfogadható-e, hogy az eladó vagy szolgáltató nem attól a pillanattól kezdve esik késedelembe, hogy felhívták a jogalap nélküli szolgáltatások visszatérítésére, hanem csak attól az időponttól kezdve, amikor megállapítást nyert, hogy az érintett fogyasztónak tudomása van a szóban forgó szerződés semmisségének következményeiről, és lemond az e joghatásokkal szembeni védelemről. Az ilyen értelmezés azzal

a következménnyel járna, hogy a fogyasztót megfosztanák a késedelmi kamathoz való jogától egy olyan időszak tekintetében, amely a bírósági eljárás időtartamára tekintettel akár több évig is tarthat.

- 46 Az említett bíróság tájékoztatja a Bíróságot, hogy a lengyel jognak a lengyel bíróságok által általánosan elfogadott értelmezése szerint az adós visszatartási jogának gyakorlása a késedelem megszűnésével jár. Márpedig az, hogy az adós továbbra is késedelemben van, a késedelmi kamat fizetésére vonatkozó kötelezettség előfeltételét képezi. Így ez az értelmezés azon az elven alapul, hogy az érintett adós készen áll a teljesítésre, azonban hitelezőjével szemben hivatkozhat olyan jogra, amely mentesíti őt a haladéktalan teljesítés kötelezettsége alól.
- 47 A 93/13 irányelvből eredő jogokra vonatkozó jogviták keretében az olyan eladók vagy szolgáltatók, mint az alapeljárás alperese, vitatják a fogyasztók követeléseinek megalapozottságát, és ennél fogva nem hajlandók ez utóbbiak részére visszatéríteni az érintett szolgáltatásokat. Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság komoly kétségeit fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy a lengyel jog elévülési időkre vonatkozó szabályainak a lengyel bíróságok általi értelmezése összeegyeztethető-e a 93/13 irányelvvel, mivel ezen értelmezés azzal a következménnyel járna, hogy az eladók vagy szolgáltatók elutasítják a fogyasztók jogszerű követeléseit, és nem felelősek a szóban forgó pénzeszközök igazolatlan felhasználásáért, valamint azoknak az érintett fogyasztók részére történő késedelmes visszaszolgáltatásáért.
- 48 E körülmények között a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Összeegyeztethető-e a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amely abban az esetben, ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyását követően nem maradhat fenn, az eladó vagy szolgáltató visszatérítési követelése elévülési idejének kezdetét a következő események valamelyikéhez köti:
- a) a fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval szemben a szerződési feltételek tisztességtelen jellegére alapított követelés vagy kifogás érvényesítése, vagy a bíróság által hivatalból adott tájékoztatás a szerződéses feltétel tisztességtelennek való nyilvánításának lehetőségéről, vagy
  - b) a fogyasztó nyilatkozata arról, hogy átfogó tájékoztatást kapott a szerződés fennmaradása lehetőségének hiányából fakadó joghatásokról (jogkövetkezményekről), így az eladó vagy szolgáltató azon lehetőségéről, hogy visszatérítési követeléseket érvényesítsen, valamint e követelések terjedelméről, vagy
  - c) annak vizsgálata a bírósági eljárás során, hogy a fogyasztó ismeri-e a szerződés fennmaradása lehetőségének hiányából fakadó joghatásokat (jogkövetkezményeket) (tudomással bír-e azokról), illetve a bíróság által e joghatásokról nyújtott tájékoztatás, vagy
  - d) az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti jogvitát elbíráló jogerős bírósági ítéletet meghozatala[?]
- 2) Összeegyeztethető-e a [93/93] irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, az az eladó vagy szolgáltató, akivel szemben a fogyasztó a szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek miatt követelést érvényesített, nem köteles saját maga intézkedni annak ellenőrzése érdekében,

hogy a fogyasztó tisztában van-e azokkal a következményekkel, amelyek a tisztességtelen feltételek szerződésből való kihagyásából vagy abból fakadnak, hogy a szerződés nem maradhat fenn?

- 3) Összeegyeztethető-e a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amelynek értelmében abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, a fogyasztó visszatérítési követelésének elévülési ideje azt megelőzően kezdődik, hogy az eladó vagy szolgáltató visszatérítési követelésének elévülési ideje megkezdődne?
- 4) Összeegyeztethető-e a [93/93] irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amelynek értelmében abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, az eladó vagy szolgáltató jogosult arra, hogy a fogyasztótól kapott szolgáltatások visszatérítését attól tegye függővé, hogy a fogyasztó egyidejűleg felajánlja-e az eladótól vagy szolgáltatótól kapott szolgáltatások visszatérítését, vagy e visszatérítés teljesítésének a fogyasztó általi biztosítását, amelynek során a fogyasztó által teljesítendő szolgáltatás meghatározásakor figyelmen kívül kell hagyni azokat az összegeket, amelyek visszatérítése iránti követelések elévültek,
- 5) Összeegyeztethető-e a [93/13] irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amelynek értelmében abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn [az abban foglalt] tisztességtelen feltételek elhagyását követően, a fogyasztót részben vagy egészben nem illetik meg [...] kamatok a szolgáltatás visszatérítésére vonatkozó felszólítás eladó vagy szolgáltató általi kézhezvételétől, ebben az esetben a 4. kérdésben említett jogosultság eladó vagy szolgáltató általi gyakorlásától számított időszak tekintetében?”

A Bíróság hatásköréről

- 49 A Getin Noble Bank arra hivatkozik, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem lényegében arra irányul, hogy a Bíróság a lengyel jogot értelmezze, ami nem tartozik a Bíróság hatáskörébe.
- 50 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Getin Noble Bank által felhozott érv azon a téves előfeltevésen alapul, amely szerint a tagállamok azon jogának gyakorlása, hogy meghatározzák azokat a részletes szabályokat, amelyek alapján a valamely szerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása és e megállapítás konkrét joghatásai megvalósulnak, nem tartozik az uniós jog hatálya alá (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 66. pont).
- 51 A Bíróság ugyanis már kimondta, hogy a 93/13 irányelvben a fogyasztók számára garantált védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele nem változtathat e védelem terjedelmén, és ennél fogva lényegén, és ezáltal nem teheti kérdésessé az említett védelem hatékonyságának a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes szabályok elfogadásával történő – az európai uniós jogalkotó által a 93/13 irányelv második preambulumbekkezdésében kifejtettek szerint elérni kívánt – megerősítését (lásd: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 52 Amennyiben a Getin Noble Bank által felhozott érv az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre, valamint arra vonatkozik, hogy e kérdés nem pontosítja, hogy a lengyel jognak az e kérdés a)–d) pontjában említett értelmezése közül melyiket fogadta el a lengyel jogrend, meg kell állapítani először is, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, ha a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések ugyanakkor – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén az előbbi az utóbbiak által eldöntendő jogviták megoldásához szükséges támpontokat nyújt az uniós jog értelmezése terén. Az előzetes döntéshozatalra utalás indoka nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége. Amint az magából az EUMSZ 267. cikk szövegéből kitűnik, a kért előzetes döntésnek „szükségesnek” kell lennie a kérdést előterjesztő bíróság által az előtte folyamatban lévő ügyben kialakítandó „ítélete meghozatalához” (2022. április 7-i J. P. végzés, C-521/20, EU:C:2022:293, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 53 Másodsor, az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás keretében a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a nemzeti törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket értelmezze, sem pedig arra, hogy e rendelkezéseknek az uniós joggal való összeegyeztethetőségéről határozzon. Az állandó ítélkezési gyakorlatból ugyanis kitűnik, hogy az EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében a Bíróság csak az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül értelmezheti az uniós jogot (2022. január 10-i Anatecor végzés, C-400/21, EU:C:2022:30, 13. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 54 Mindemellett a Bíróság feladata, hogy a pontatlanul megfogalmazott vagy az EUMSZ 267. cikk szerinti hatásköre kereteit túllépő kérdések esetében a nemzeti bíróság által bemutatott valamennyi tényezőtől és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásából kiszűrje a jogvita tárgyára tekintettel értelmezésre szoruló uniós jogi elemeket (lásd ebben az értelemben: 2022. január 10-i Anatecor végzés, C-400/21, EU:C:2022:30, 15. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 55 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik egyrészt, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) a 2021. május 7-i határozatában a lengyel jog olyan értelmezését fogadta el, amely szerint az eladókat vagy szolgáltatókat megillető, a tisztességtelen kikötéseket tartalmazó jelzáloghitel-szerződés semmisségéből eredő követelések elévülési ideje csak akkor kezdődik meg, ha e szerződés jogerőre emelkedik, vagy ha az említett szerződés semmisségét megállapító ítélet jogerőssé válik.
- 56 Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság – a nemzeti jog ezen értelmezésének a 93/13 irányelvvel való összeegyeztethetőségével kapcsolatos kétségeire tekintettel – az ezen szerződésbe foglalt tisztességtelen feltételek fennállása miatti érvénytelenségéből eredő visszatérítés iránti keresetek elévülési idejének kezdő időpontját illetően nem azt kéri a Bíróságtól, hogy maga értelmezze a nemzeti jogot, hanem bemutatja e határidő több lehetséges kezdő időpontját, és lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az ilyen lehetőségek azokkal ellentétesek, vagy sem.
- 57 Következésképpen nem állapítható meg, hogy az első kérdés a lengyel jog értelmezésére vonatkozik, és ennél fogva a Getin Noble Banknak a Bíróság hatáskörének hiányára alapított érvét el kell utasítani.

- 58 A fentiekből következik, hogy a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálására.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Az első és a harmadik kérdésekről

- 59 Első és harmadik kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróságok általi értelmezése, amely szerint az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztóval kötött jelzáloghitel-szerződésnek az e szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek miatti semmissé nyilvánítását követően az ezen eladót vagy szolgáltatót az említett szerződés semmisségéből eredően megillető követelések elévülési ideje kizárólag attól az időponttól kezdődik, amikor e szerződés véglegesen hatálytalanná válik, míg az e fogyasztót az ugyanezen szerződés semmisségéből eredően megillető követelések elévülési ideje attól az időponttól kezdődik, amikor a fogyasztó az e semmisséget eredményező kikötés tisztességtelen jellegéről tudomást szerzett vagy arról észszerűen tudomást kellett volna szereznie.
- 60 Először is emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az e területre vonatkozó különös uniós szabályozás hiányában a 93/13 irányelvben célul tűzött fogyasztóvédelem végrehajtásának részletes szabályai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak. E szabályok azonban nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló belső jellegű esetekre vonatkozó szabályok (egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 86. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 61 Másodszor a tényleges érvényesülés elvét illetően rá kell mutatni arra, hogy minden olyan esetben, amikor az a kérdés merül fel, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, meg kell vizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 87. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 62 Harmadszor és utolsósorban a Bíróság kifejtette, hogy a tagállamok azon kötelezettsége, hogy biztosítsák a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak tényleges érvényesülését, magában foglalja többek között a 93/13 irányelvből eredő jogok tekintetében az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkében is rögzített hatékony bírói jogvédelem követelményét, amely többek között az ilyen jogokra alapított keresetekre vonatkozó eljárási szabályok megállapítását illetően is érvényes (2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 88. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 63 A jelen ügyben az első és a harmadik kérdés különösen a lengyel jog által az eladók vagy szolgáltatók, illetve a fogyasztók számára előírt jogorvoslati lehetőségeknek esetleges – az ezen szerződésbe foglalt tisztességtelen feltételek fennállása miatti semmisségéből eredő megtérítés iránti igények elévülési idejének kezdő időpontjára vonatkozó – aszimmetriájára irányul.
- 64 E tekintetben a Bíróság egy olyan ügyben, amelynek tárgya a bíróság azon hatáskörének időbeli korlátozása, hogy hivatalból vagy a fogyasztó által felhozott kifogást követően mellőzze a tisztességtelen kikötést, úgy ítélte meg, hogy az ilyen korlátozás rögzítése sértheti a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkében előírt védelem hatékonyságát, mivel ahhoz, hogy a fogyasztókat megfosszák a védelemtől, elegendő lenne, ha az eladók vagy szolgáltatók megvárják a nemzeti jogalkotó által az azon tisztességtelen kikötések teljesítésének kérelmezésére meghatározott határidő lejártát, amelyeket továbbra is használnak a szerződésekben. (lásd ebben az értelemben: 2002. november 21-i Cofidis ítélet, C-473/00, EU:C:2002:705, 35. pont).
- 65 Ugyanezen gondolatmenetet követve Kokott főtanácsnok a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítés: HL 2009. L 199., 40. o.) értelmezésére vonatkozó Cofidis és OPR-Finance ügyekre vonatkozó indítványának (C-616/18 és C-679/18, EU:C:2019:975) 63–67. pontjában lényegében azt állapította meg, hogy az egyrészről az eladók vagy szolgáltatók, másrészről a fogyasztók számára előírt különböző nemzeti elévülési idők aszimmetriát teremtenek a jogorvoslati lehetőségek tekintetében, ami veszélyeztetheti az ezen irányelv által előírt védelem hatékonyságát.
- 66 Így az a helyzet, amelyben a fogyasztónak a jelzáloghitel-szerződés semmisségéből eredő követeléseire vonatkozó elévülési idő azelőtt kezdődik, hogy a bíróság megállapítja e szerződés jogerős hatálytalanságát, jöllehet e határidő nem jár le azelőtt, hogy e fogyasztó a jogairól tudomást szerzett volna, vagy azokról észszerűen tudomást szerezhetett volna, miközben az eladó vagy szolgáltató megfelelő követeléseinek tekintetében előírt elévülési idő abban az időpontban kezdődik, amikor e jogerős hatálytalanságot bíróság megállapítja, olyan mértékben aszimmetrikus, hogy az sértheti az említett fogyasztónak a 93/13 irányelvben biztosított védelmét.
- 67 E tekintetben emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy a jelzáloghitel-szerződéseket általában hosszú időn keresztül teljesítik, így még a fogyasztók visszafizetési igényeire alkalmazandó hat- vagy tízéves elévülési idő is bizonyos feltételek mellett összeegyeztethetetlennek bizonyulhat a tényleges érvényesülés elvével (2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 100. pont).
- 68 Másrészt meg kell állapítani, hogy a fogyasztó jogosult arra, hogy a 93/13 irányelvből eredő jogait mind bíróság előtt, mind pedig – mint a jelen ügyben – bíróságon kívüli úton érvényesíthesse annak érdekében, hogy adott esetben orvosolhassa valamely feltétel tisztességtelen jellegét azáltal, hogy azt szerződéses úton módosítja (lásd ebben az értelemben: 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 49. pont), anélkül hogy a nemzeti jog ezt a jogot korlátozná.
- 69 Így a jelen ítélet 29. pontjából kitűnik, hogy a lengyel jognak a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) által a 2021. május 7-i határozatában elfogadott értelmezése szerint a fogyasztó – feltéve, hogy teljes körű tájékoztatást kap a tisztességtelen feltétel végleges hatálytalanságának jogkövetkezményeiről – akár bírósági eljárás, akár pedig peren kívüli eljárás keretében megadhatja vagy megtagadhatja az e kikötéshez való hozzájárulását.

- 70 Márpedig, mivel nem zárható ki – amit azonban a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia –, hogy a lengyel jog értelmében a peren kívüli panaszt benyújtó fogyasztót úgy kell tekinteni, mint aki ismeri a 93/13 irányelvből eredő jogait, amennyiben e panaszhoz kifejezett nyilatkozat kapcsolódik, amely szerint teljes körű tájékoztatást kapott az érintett szerződés esetleges érvénytelenségének következményeiről, nem szűnik meg annak kockázata, hogy a fogyasztónak a jelzáloghitel-szerződés semmisségéből eredő követeléseire vonatkozó elévülési idő még korábban lejár, mint az érintett eladó vagy szolgáltató megfelelő követeléseinek tekintetében előírt elévülési idő.
- 71 Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott, a jelen ítélet 39. pontjában említett információk szerint a lengyel jognak a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) által a 2021. május 7-i határozatában alkalmazott értelmezése, amelyből az következik, hogy az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülési ideje csak attól az időponttól kezdődik, amikor a szóban forgó jelzáloghitel-szerződés semmisségét megállapító ítélet jogerőssé válik, szintén azzal a következménnyel járna, hogy ezen eladó vagy szolgáltató e szerződés teljesítésével csak ezen időponttól kezdve esik késedelembe. Következésképpen az érintett fogyasztó, abban az esetben, ha a visszatérítési követelése nem évülnek el, nem részesülhetne késedelmi kamatban attól az időponttól kezdve, amikor az említett szerződésben szereplő tisztességtelen feltételek alapján kifizetett összegek visszatérítése iránti kérelmét benyújtotta, ami az említett eladót vagy szolgáltatót a 93/13 irányelv megsértésével arra ösztönözné, hogy szisztematikusan elutasítsa az ilyen kérelmeket.
- 72 Így a jogorvoslati lehetőségek olyan aszimmetriája, mint amelyről az alapügyben szó van, még inkább arra ösztönözheti az eladót vagy szolgáltatót, hogy a fogyasztó peren kívüli panaszát követően tétlen maradjon, vagy a tárgyalások elhúzásával meghosszabbítsa a peren kívüli szakaszt annak érdekében, hogy a fogyasztó követeléseinek elévülési ideje lejárjon, mivel egyrészt a saját követeléseinek tekintetében előírt elévülési idő csak attól az időponttól kezdődik, amikor valamely bíróság megállapítja az érintett jelzáloghitel-szerződés hatálytalanságát, másrészt pedig a peren kívüli szakasz időtartama nincs hatással a fogyasztónak járó kamatokra.
- 73 Az ilyen aszimmetria tehát sértheti először is a jelen ítélet 60. és 61. pontjában említett tényleges érvényesülés elvét, amely szerint a 93/13 irányelvben előírt fogyasztóvédelem megvalósításának részletes szabályai nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását.
- 74 Másodsorban és utolsósorban, az ilyen aszimmetria sértheti azt az elrettentő hatást, amelyet a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdése kívánt fűzni a fogyasztók és az eladók vagy szolgáltatók között megkötött szerződésekben foglalt kikötések tisztességtelen jellegének megállapításához (lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés érvénytelenné nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 75 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróságok általi értelmezése, amely szerint az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztóval kötött jelzáloghitel-szerződésnek az e szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek miatti semmissé nyilvánítását követően az ezen eladót vagy szolgáltatót az említett szerződés semmisségéből eredően megillető követelések elévülési ideje kizárólag attól az időponttól

kezdődik, amikor e szerződés véglegesen hatálytalanná válik, míg az e fogyasztót az ugyanezen szerződés semmisségéből eredően megillető követelések elévülési ideje attól az időponttól kezdődik, amikor a fogyasztó az e semmisséget eredményező kikötés tisztességtelen jellegéről tudomást szerzett vagy arról észszerűen tudomást kellett volna szereznie.

A második kérdésről

- 76 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróság általi értelmezése, amely szerint a fogyasztóval jelzáloghitel-szerződést kötő eladónak vagy szolgáltatónak nem feladata annak vizsgálata, hogy a fogyasztó tudomással bír-e az e szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek elhagyásának hatásairól, vagy arról, hogy e szerződés e feltételek elhagyása esetén már nem maradhat kötelező erejű.
- 77 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelvre vonatkozó jogvitában eljáró nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni az említett irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet (lásd ebben az értelemben: 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 78 Az említett irányelv által célzott védelem biztosítása érdekében ezt az egyenlőtlen helyzetet csak az e jogvitákban eljáró nemzeti bíróság szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozása egyenlítheti ki (2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 79 Bár a Bíróság kétségkívül kimondta, hogy a 93/13 irányelv által előírt rendszer nem képezheti akadályát annak, hogy a szerződő felek egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét a feltétel szerződéses úton történő módosításával megszüntessék, amennyiben egyrészt a fogyasztó szabad és tájékozott hozzájárulásából mond le a tisztességtelen jellegre való hivatkozásról, másrészt pedig az új módosító feltétel nem minősül tisztességtelennek, ez nem változtat azon, hogy mind az ilyen lemondás, mind az új módosító kikötés tisztességtelen jellege új jogvita tárgyát képezheti (lásd ebben az értelemben: 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 49–51. pont).
- 80 Következésképpen a hitelintézetek feladata, hogy tevékenységeiket a 93/13 irányelvnek megfelelően szervezzék meg (lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés érvénytelenné nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 83. pont), a hitelintézet azonban nem köteles megvizsgálni, hogy az a fogyasztó, akivel jelzáloghitel-szerződést kötött, tudomással bír-e az e szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek elhagyásának joghatásairól.
- 81 Következésképpen a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezésekkel ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróság általi értelmezése, amely szerint a fogyasztóval jelzáloghitel-szerződést kötő eladónak vagy szolgáltatónak nem feladata annak vizsgálata, hogy a fogyasztó tudomással bír-e az e szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek elhagyásának hatásairól, vagy arról, hogy e szerződés e feltételek elhagyása esetén már nem maradhat kötelező erejű.

A negyedik kérdésről

- 82 Az első és a harmadik kérdésre adott válaszra tekintettel nem kell válaszolni a negyedik kérdésre, amelyet arra az esetre tettek fel, ha a 93/13 irányelvvel nem lenne ellentétes az, hogy a fogyasztó visszatérítés iránti igényei az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülésétől függetlenül évülnek el.

Az ötödik kérdésről

- 83 Ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróságok általi értelmezése, amely szerint ha az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztóval kötött jelzáloghitel-szerződés az e szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek elhagyását követően már nem maradhat kötelező erejű, ezen eladó vagy szolgáltató hivatkozhat olyan visszatartási jogra, amely lehetővé teszi számára, hogy azon szolgáltatások visszatérítésének vagy e szolgáltatások visszatérítésére vonatkozó biztosítéknak a fogyasztó általi felajánlásától teszi függővé, amelyeket a fogyasztó maga kapott az említett eladótól vagy szolgáltatótól, ha a visszatartási jognak az ugyanezen eladó vagy szolgáltató általi gyakorlása azzal jár, hogy az említett fogyasztó elveszíti azt a jogot, hogy az eladó vagy szolgáltató számára a teljesítésre nyitva álló határidő leteltétől kezdve késedelmi kamatban részesüljön, azt követően, hogy az ezen eladó vagy szolgáltató kézhez vette az említett szerződés teljesítése keretében számára kifizetett szolgáltatások visszatérítésére vonatkozó felhívást.
- 84 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból látszólag az tűnik ki, hogy a lengyel jog bíróság általi értelmezésének megfelelően a szerződés érvénytelensége esetén az egyik fél késedelme megszűnik azon szolgáltatás visszatartásához való jog e fél általi gyakorlása miatt, amely szolgáltatást a másik félnek mindaddig nyújtania kell, amíg ez utóbbi nem ajánlja fel a teljesítést, vagy biztosítékot nem ad az általa nyújtandó szolgáltatás teljesítésére, ily módon, mivel a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) a 2021. május 7-i határozata erre vonatkozó értelmezést nem tartalmazott, a fogyasztót az eladó vagy szolgáltató számára a teljesítésre nyitva álló – a fogyasztó erre irányuló kérelmét követően a visszatartásához való jog e fél általi gyakorlásának időpontjáig tartó – határidő lejártától számítva késedelmi kamat illeti meg.
- 85 Mivel ugyanis a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott magyarázatok szerint e határozatból az tűnik ki, hogy az eladó vagy szolgáltató nem esik késedelembe azt megelőzően, hogy az érintett jelzáloghitel-szerződés véglegesen hatálytalanná válna, a fogyasztó elveszíti a késedelmi kamatok egy részéhez vagy egészéhez való jogát, ami tovább súlyosbítja jogi és pénzügyi helyzetét.
- 86 Márpedig a 93/13 irányelv által a fogyasztók számára biztosított védelem tényleges érvényesülését veszélyeztetné, ha a fogyasztók az ezen irányelvből eredő jogaikra való hivatkozáskor ki lennének téve annak a kockázatnak, hogy nem részesülnek késedelmi kamatban azon összegek után, amelyeket azért kell nekik visszatéríteni, mert az ilyen szerződés az eladó vagy szolgáltató számára a teljesítésre nyitva álló határidő leteltétől kezdve érvénytelen, azt követően, hogy ezen eladó vagy szolgáltató kézhez vette az ezen összegek visszatérítésére vonatkozó felhívást.
- 87 Az ötödik kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróságok általi értelmezése, amely szerint ha az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztóval kötött jelzáloghitel-szerződés az e szerződésben foglalt

tisztességtelen feltételek elhagyását követően már nem maradhat kötelező erejű, ezen eladó vagy szolgáltató hivatkozhat olyan visszatartási jogra, amely lehetővé teszi számára, hogy azon szolgáltatások visszatérítésének vagy e szolgáltatások visszatérítésére vonatkozó biztosítéknak a fogyasztó általi felajánlásától teszi függővé, amelyeket a fogyasztó maga kapott az említett eladótól vagy szolgáltatótól, ha a visszatartási jognak az ugyanezen eladó vagy szolgáltató általi gyakorlása azzal jár, hogy az említett fogyasztó elveszíti azt a jogot, hogy az eladó vagy szolgáltató számára a teljesítésre nyitva álló határidő leteltétől kezdve késedelmi kamatban részesüljön, azt követően, hogy az ezen eladó vagy szolgáltató kézhez vette az említett szerződés teljesítése keretében számára kifizetett szolgáltatások visszatérítésére vonatkozó felhívást.

A költségekről

- 88 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a hatékony érvényesülés elvével összefüggésben**

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróságok általi értelmezése, amely szerint az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztóval kötött jelzáloghitel-szerződésnek az e szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek miatti semmissé nyilvánítását követően az ezen eladót vagy szolgáltatót az említett szerződés semmisségéből eredően megillető követelések elévülési ideje kizárólag attól az időponttól kezdődik, amikor e szerződés véglegesen hatálytalanná válik, míg az e fogyasztót az ugyanezen szerződés semmisségéből eredően megillető követelések elévülési ideje attól az időponttól kezdődik, amikor a fogyasztó az e semmisséget eredményező kikötés tisztességtelen jellegéről tudomást szerzett vagy arról észszerűen tudomást kellett volna szereznie.

- 2) A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezésekkel nem ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróságok általi értelmezése, amely szerint a fogyasztóval jelzáloghitel-szerződést kötő eladónak vagy szolgáltatónak nem feladata annak vizsgálata, hogy a fogyasztó tudomással bír-e az e szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek elhagyásának hatásairól, vagy arról, hogy e szerződés e feltételek elhagyása esetén már nem maradhat kötelező erejű.

- 3) A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a hatékony érvényesülés elvével összefüggésben**

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan, bíróságok általi értelmezése, amely szerint, ha az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztóval kötött jelzáloghitel-szerződés az e szerződésbe foglalt tisztességtelen feltételek elhagyását követően már nem maradhat kötelező erejű, ezen eladó vagy szolgáltató hivatkozhat olyan visszatartási jogra, amely lehetővé teszi számára, hogy az e fogyasztótól kapott szolgáltatások visszatérítését azon szolgáltatások visszatérítésének vagy e szolgáltatások visszatérítésére vonatkozó biztosítéknak a fogyasztó általi felajánlásától teszi függővé, amelyeket a fogyasztó maga kapott az említett eladótól vagy szolgáltatótól, ha a visszatartási jognak az ugyanezen eladó vagy szolgáltató általi gyakorlása azzal jár, hogy az említett fogyasztó elveszíti azt a jogot, hogy az eladó vagy szolgáltató számára a teljesítésre nyitva álló határidő leteltétől kezdve késedelmi kamatban részesüljön, azt követően, hogy az ezen eladó vagy szolgáltató kézhez vette az említett szerződés teljesítése keretében számára kifizetett szolgáltatások visszatérítésére vonatkozó felhívást.

Aláírások